

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Zainwestujmy razem w środowisko

Wybrane europejskie przyrodnicze projekty LIFE 2020

Program LIFE

Ireneusz Mirowski Wydział LIFE NFOŚiGW

24.02.2022 r.

LIFE20 Welcome Meeting Nature & GIE

25 November 2021

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

[< Powrót](#)

Przyroda i różnorodność biologiczna

- > Gatunki - ptaki
- > Gatunki - owady, gady, płazy i ssaki
- > Inwazyjne gatunki obce oraz lasy i ochrona roślin
- > Ekosystemy słodkowodne
- > Odtwarzanie i zarządzanie typami siedlisk (użytki zielone)
- > Odtwarzanie i zarządzanie typami siedlisk (użytki zielone i lasy liściaste)
- > Zielona infrastruktura/korytarze ekologiczne i łączność
- > Siedliska/gatunki morskie i przybrzeżne

Dofinansowanie w ramach obszaru priorytetowego **Przyroda i różnorodność biologiczna** uzyskało 48 projektów. Zapraszamy do lektury opisów projektów!

LIFE20 Welcome Meeting Nature & GIE

25 November 2021

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

WORKING GROUP 1: Species – Birds (9)

- LIFE20 NAT/AT/000049 – LIFE NBI - *LIFE Ibis grzywiasty*
- LIFE20 NAT/BG/001162 – LIFE for Falcons - *Zabezpieczenie przywrócenia populacji zagrożonego raroga w Bułgarii i południowej Rumunii*
- LIFE20 NAT/BG/001234 – LIFE Safe Grid for Burgas - *Ochrona zagrożonych gatunków ptaków poprzez modernizację niebezpiecznych napowietrznych linii energetycznych wokół Jezior Burgas*
- LIFE20 NAT/ES/000133 – LIFE CONNECT RICOTI - *Poprawa łączności strukturalnej i wspomaganiej w iberyjskiej metapopulacji skowrończyka sierpodziobego (*Chersophilus duponti*)*
- LIFE20 NAT/ES/001172 – LIFE FARMINGBARDENAS - *Strategia ochrony ptaków stepowych w Bardenas Reales (Navarra, Hiszpania)*
- LIFE20 NAT/FR/001553 – LIFE GYPRESCUE - *Ratunek dla populacji orłosępa na Korsyce*
- LIFE20 NAT/IE/000263 – LIFE On Machair - *Ochrona i przywracanie irlandzkiej sieci systemów Machair i powiązanych z nimi lęgowych ptaków brodzących i zapylaczy*
- LIFE20 NAT/PT/001098 – LIFE Natura@night - *Ograniczanie i łagodzenie wpływu zanieczyszczenia światłem na obszarach Natura 2000 w Makaronezji*
- LIFE20 NAT/PT/001277 – LIFE Pterodromas4future - *Poprawa stanu ochrony dwóch endemicznych gatunków petreli na terenie archipelagu Madery*

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

WORKING GROUP 2: Species - Insects, reptiles, amphibians and mammals (6)

- LIFE20 NAT/PT/001377 – LIFE SNAILS - *Wsparcie i naturalizacja w obszarach ważnych dla ślimaków lądowych*
- LIFE20 NAT/FR/000080 – LIFE SOS Crau Grasshopper - *LIFE SOS Crau Plain Grasshopper: adaptacyjne zarządzanie siedliskami, program hodowli i reintrodukcji*
- LIFE20 NAT/PL/000151 – LIFE Apollo2020 - *Ochrona niepylaka apollo w Polsce, Czechach i Austrii*
- LIFE20 GIE/ES/000731 – LIFE Iberconejo - *Nakreślenie podstaw dobrego zarządzania kluczowym gatunkiem śródziemnomorskim, dzikim królikiem*
- LIFE20 NAT/PL/001427 – LIFE+ PODKOWIEC TOWERS - *LIVE PODKOWIEC PLUS: powrót do lasu – holistyczna ochrona siedlisk lęgowych nietoperzy*
- LIFE20 NAT/NL/001107 – LIFE Bear-Smart Corridors - *Poprawa żywotności niedźwiedzi brunatnych w środkowych Włoszech i Grecji poprzez rozwój korytarzy koegzystencji*

Prezentacja projektu LIFE Apollo2020 na stronie NFOŚiGW / Program LIFE - dnia 05.10.2021 r.: <https://www.gov.pl/web/nfosigw/szkolenia-i-konferencje>
- [Konstruowanie projektu LIFE i logika interwencji \(projekty przyrodnicze\)](#) - Magdalena Makowska, Klub Przyrodników

WORKING GROUP 3: IAS & Forests and plant conservation (9)

- LIFE20 NAT/AT/000063 – LIFE WILDIsland - *Korytarz siedliskowy dzikich wysp na Dunaju*
- LIFE20 NAT/BE/001442 – LIFE DUNIAS - *Odbudowa wydm poprzez walkę z inwazyjnymi gatunkami obcymi*
- LIFE20 NAT/ES/000369** – LIFE RESQUE ALPYR - *Odtworzenie ekosystemów wodnych obszarów chronionych Alp i Pirenejów*
- LIFE20 NAT/ES/001128 – LIFE Teixeres – *Czynna ochrona i restauracja relikтового lasu Taxus baccata*
- LIFE20 NAT/ES/001223 – LIFE medCLIFFS - *W kierunku zintegrowanego zarządzania inwazyjnymi gatunkami obcych roślin w klifach Morza Śródziemnego o znaczeniu europejskim*
- LIFE20 NAT/IT/001468 – LIFE SEEDFORCE - *Wykorzystywanie banków nasion do przywracania i wzmacniania zagrożonych rodzimych roślin we Włoszech*
- LIFE20 NAT/UK/000137 – LIFEquake - *Zabezpieczenie odporności torfowisk przejściowych i trzęsawisk w Walii*
- LIFE20 NAT/UK/000697 – LIFE Moor Space - *Łączenie Hummerhead Levels*
- LIFE20 NAT/UK/000349 – LIFE RAFT - *Rathlin Acting For Tomorrow: Usuwanie inwazyjnych obcych fretek i szczurów z Rathlin Island SPA w Irlandii Północnej*

WORKING GROUP 4: Freshwater ecosystems (9)

- LIFE20 NAT/AT/001126 – LIFE Blue Belt Danube-Inn - *Wspieranie łączności ekologicznej poprzez łączenie obszarów Natura 2000 wzdłuż niebieskiego korytarza*
- LIFE20 NAT/UK/000100 – 4 Rivers for LIFE - *Przywrócenie obiektów słodkowodnych w czterech rzekach SAC w Walii: Afon Teifi, Afonydd Cleddau, Afon Tywi i rzeka Usk*
- LIFE20 NAT/IT/001341 – LIFE GrayMarble - *Ochrona i zarządzanie pstrągiem marmurkowym i lipieniem adriatyckim w zlewni Dora Baltea*
- LIFE20 NAT/UK/001013 – LIFE R4ever Kent - *Przywracanie i rewitalizacja w celu zapewnienia większej odporności rzeki Kent i zamieszkujących ją gatunków*
- LIFE20 NAT/FI/000611 – LIFE Revives - *Zwiększenie populacji perłoródki słodkowodnej i ich siedlisk*
- LIFE20 NAT/ES/000021 – LIFE ALNUS TAEJO - *Ochrona i odbudowa siedliska priorytetowego olszy śródziemnomorskiej w zachodniej części dorzecza rzeki Tajo*
- LIFE20 NAT/UK/000277** – LIFE WADER - *Przywrócenie środowiska wodnego i niwelacja zakłóceń na wybrzeżu Northumbrii*
- LIFE20 NAT/ES/000035 – LIFE EL HITO - *Odrestaurowanie i rozbudowa „EL HITO”, priorytetowej równiny solnej i terenów podmokłych (Hiszpania)*
- LIFE20 NAT/IE/000172 – LIFE Lough Carra - *Poprawa odporności ekosystemu i zmniejszenie zanieczyszczenia substancjami odżywczymi w Lough Carra, jednym z głównych europejskich jezior marglowych SAC*

WORKING GROUP 5: Restoration & management of habitat types (grasslands) (4)

- LIFE20 NAT/ES/001477 – LIFE Iberian Agrostepes - *Zrównoważone podejście agrarne do ochrony gatunków i siedlisk agrostepowych w Naturze 2000*
- LIFE20 NAT/HU/001404 – LIFEforBUGS&BIRDS - *Innowacyjne zarządzanie słonymi stepami panońskimi i lessowymi łąkami stepowymi z korzyścią dla roślin, owadów i ptaków*
- LIFE20 NAT/LV/000273** – LIFE MarshMeadows - *Pilotażowe zintegrowane podejścia do odtwarzania terenów podmokłych na Łotwie i Litwie*
- LIFE20 NAT/SI/000253 – LIFE FOR SEEDS - *Ochrona priorytetowych siedlisk trawiastych w Słowenii poprzez utworzenie banku nasion i odtworzenie in situ*

WORKING GROUP 6: Restoration & management of habitat types (grasslands and deciduous forests) (4)

- LIFE20 NAT/DE/001504 – LIFE 4 Siegerlandscapes - *Kulturowe i naturalne krajobrazy Siegerlandu*
- LIFE20 NAT/EE/000074** – WOODMEADOWLIFE - *Przywracanie i promowanie długoterminowego zrównoważonego gospodarowania łąkami Fennoskandii częściowo porośniętych lasem w Estonii i na Łotwie*
- LIFE20 NAT/FR/001515 – LIFE TERRA MUSIVA - *Ochrona zagrożonych siedlisk i gatunków tworzących śródziemnomorską mozaikę ekologiczną Garrigues Gardoises*
- LIFE20 NAT/IT/001076 – LIFE ShepForBio - *Działalność pasterska dla bioróżnorodności w górskich obszarach marginalnych*

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

WORKING GROUP 7: Green infrastructure/ecological corridors and connectivity (5)

- LIFE20 GIE/GR/001317 – LIFE EL-BIOS - *Hellenic BIOdiversity Information System: innowacyjne narzędzie ochrony bioróżnorodności*
- LIFE20 NAT/DK/000048 – LIFE BioScape - *BioScape - poprawa bioróżnorodności w krajobrazie*
- LIFE20 NAT/ES/000309 – Steps for LIFE - *Długodystansowe trasy niezmotoryzowane, takie jak zielone infrastruktury*
- LIFE20 NAT/ES/001487 – LIFE Olivares Vivos + - *LIFE Olivares Vivos + Zwiększenie wpływu Olivares Vivos w UE*
- LIFE20 NAT/FR/000758 – LIFE Biodiv' paysanne - *Zarządzanie ekosystemami w Oksytanii jako narzędzie eksperymentalne w kierunku transformacji agroekologicznej*

WORKING GROUP 8: Marine and coastal habitats/species (9)

- LIFE20 GIE/IT/000763 – LIFE SEA.NET - *Pilne działania na rzecz wdrożenia morskiej sieci Natura 2000 - LIFE SEA.NET*
- LIFE20 GIE/IT/001352 – LIFE A-MAR NATURA2000 - *Poznać i pokochać obszary morskie Natura 2000 w celu ich ochrony*
- LIFE20 GIE/FR/000114 – LIFE SeaBiL - *Ochrona ptaków morskich przed odpadami morskimi*
- LIFE20 NAT/ES/001007 – LIFE INSULAR - *Zintegrowana strategia zrównoważonego zarządzania siedliskami wyspiarskimi na wyspach Natura 2000 na Oceanie Atlantyckim*
- LIFE20 NAT/ES/001270 – LIFE ECOREST - *Ekologiczna odbudowa ekosystemów dennych, znajdujących się pod wpływem działalności człowieka, poprzez aktywne strategie i podejście partycypacyjne*
- LIFE20 NAT/IT/000067 – STRONG_ SEA LIFE - *Ankieta i działania w ramach Ghost Nets Sea LIFE*
- LIFE20 NAT/IT/001371 – LIFE CONCEPTU MARIS - *Ochrona żółwi morskich i pelagicznych żółwi morskich na Morzu Śródziemnym: Zarządzanie działaniami na rzecz ich regeneracji w zrównoważonym rozwoju*
- LIFE20 NAT/ES/001265 – LIFE PINNARCA - *Ochrona i odbudowa populacji *Pinna nobilis* w odpowiedzi na katastrofalną pandemię która rozpoczęła się w 2016 roku*
- LIFE20 NAT/IT/001122 – LIFE PINNA - *Ochrona i ponowne wprowadzanie *Pinna nobilis* w zachodniej części Morza Śródziemnego i Adriatyku*

Odtworzenie ekosystemów wodnych obszarów chronionych z Alp i Pirenejów
LIFE20 NAT/ES/000369 – LIFE RESQUE ALPYR

PROJECT LOCATION: **Catalan Pyrenees**

Italian Alps

Total amount: **4,776,469 €**

% EC Co-funding: **60 %**

DURATION: **Start: 01/01/22**

End: 31/12/26

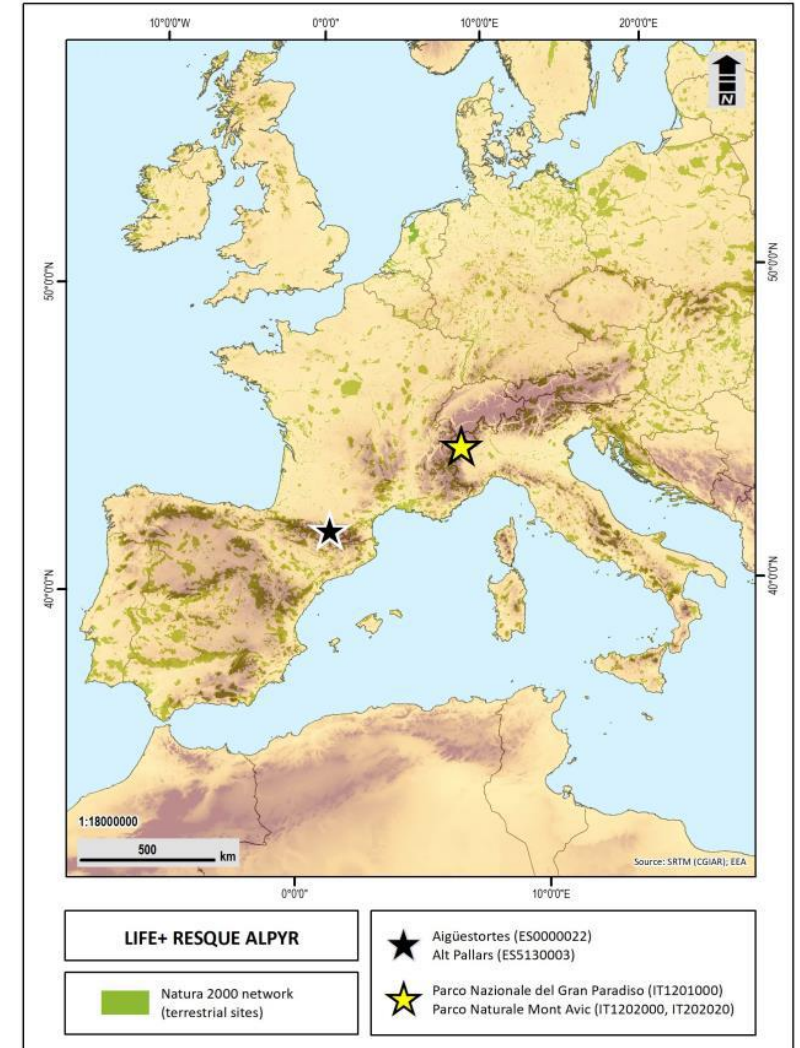
Beneficjent Koordynujący: **Spanish National Research Council (CSIC)**

Współbeneficjenci (9): **Conselh Generau d'Aran, Forestal Catalana,**

Generalitat de Catalunya, Istituto per la Ricerca Sulle Acque (IRSA),

Parco Naturale Mont Avic, La Sorellona, University of Barcelona, University of Vic,

University of Pavia

CELE i ZAKRES (OBJECTIVES & SCOPE)

❖ **Przywrócenie 22 jezior wysokogórskich, 3 gat. płazów, 8 gat. ssaków: 7 gat. nietoperzy + wychuchol pirenejski**
Galemys pyrenaicus

❖ **Ochrona, regeneracja i poprawa torfowisk, łąk, wrzosowisk i źródlisk**
3110, 3130, 4020*, 6230*, 6410, 6520, 7110*, 7140, 7220*, 7230, 91DO*

1. Usunięcie obcych gatunków ryb
2. Ograniczenie aktywności zwierząt gospodarskich i aktywne odtwarzanie siedlisk
3. Zarządzanie lasami
4. Powrót do tradycyjnego wykaszania

Rys. z prezentacji proj. LIFE20 NAT/ES/000369 – LIFE RESQUE ALPYR

OCZEKIWANE REZULTATY (EXPECTED IMPACTS)

1. Całkowite usunięcie metodami mechanicznymi: inwazyjne strzeble (9 jezior) i inwazyjne ryby łososiowate (10 jezior)
2. Całkowite usunięcie metodami chemicznymi: inwazyjne strzeble (3 jeziora)
3. Odbudowa naturalnej różnorodności biologicznej (21 jezior), nowe populacje (3 płazy) i poprawa ochrony ssaków (Galemys pyrenaicus i 7 gat. nietoperzy)
4. Re-oligotrofizacja (10 jezior), na którą wpływ ma dopływ składników odżywczych pochodzących od zwierząt gospodarskich lub zmiany troficzne wywołane przez strzeble
5. Odzyskiwanie torfowisk i łąk (6 000 m²) z wydeptywania i eutrofizacji w wyniku wypasu zwierząt gospodarskich
6. Odzyskiwanie torfowisk (20 000 m²) z zalesień
7. Odnowa łąk wilgotnych i poprawa siedlisk towarzyszących (3 000 m²) poprzez selektywne koszenie
8. Rozpowszechnianie wyników wśród społeczeństwa i interesariuszy w celu zwiększenia ich świadomości.
9. Specyficzne działania w zakresie przenoszenia do osiągniętych wyników na inne wysokogórskie obszary Europy

TRWAŁOŚĆ (KONTYNUACJA i POWTARZALNOŚĆ) SUSTAINABILITY (CONTINUATION and REPLICATION)

❖ Trwałość długoterminowa:

- Działania usunięcia obcych gatunków ryb zakończą się wraz z projektem
- Wprowadzanie ryb jest zabronione w miejscach akcji
- Zalesianie, kontrola inwentarza żywego i selektywne koszenie będą wymagać minimalnych wysiłków w okresie po życiu
- Władze parku zapewnią trwałość wyników

❖ Potencjał dla użycia wyników projektu po jego zakończeniu:

- Generowanie protokołów i know-how -> działania replikacyjne w obszarze projektu i poza nim.
- Utworzenie sieci ekspertów w celu rozpowszechniania protokołów technicznych

❖ Spójność i jakość techniczna / merytoryczna

- Propozycja oparta na wynikach
- W oparciu o solidne zaplecze naukowo-techniczne na doświadczeniach zdobytych podczas poprzednich projektów konserwatorskich LIFE BIOAQUAE i LIFE LIMNOPIRINEUS

Piloting integrated wetland restoration approaches in Latvia and Lithuania

LIFE20 NAT/LV/000273 – LIFE MarshMeadows

PROJECT LOCATION: Łotwa i Litwa

Total amount: **4,295,806 EUR**

EC Co-funding (60%): **2,577,483 EUR**

Beneficjent Koordynujący : **Latvian Fund for Nature (NGO, LV)**

Współbeneficjenci (6):

Baltic Environmental Forum Lithuania, NGO (LT)

Pievu pauksčiai, NGO (LT)

FRIEDRICH HAASE, LtD (LV)

M.M.P Vest, LtD (LV)

Sita Nature park, LtD (LV)

Tiravoti, LtD (LV)

CELE i ZAKRES (OBJECTIVES & SCOPE)

Projekt ma na celu ustalenie i zademonstrowanie nieodłącznego związku między funkcjonującymi ekosystemami naturalnymi i korzyściami ekonomicznymi dla społeczności lokalnych.

Proponowane rozwiązania i kluczowe działania służące osiągnięciu celów projektu:

1. Odtworzenie reżimu hydrologicznego w 2 obszarach Natura 2000: “Lubana mitrajs” (LV) i “Baltoji Voke Wetland Complex” (LT) (790 ha: 160 ha - LV and 630 ha - LT).
2. Odtworzenie siedlisk (6450, 7230, 7140, 7160 and 6270*) o znaczeniu dla EU o pow. 1 080 ha.
3. Wprowadzenie długoterminowego systemu zarządzania wypasem.

OCZEKIWANE REZULTATY (EXPECTED IMPACTS)

- Grunty rolne objęte zrównoważonym zarządzaniem na 1324 ha
- Poprawiona powierzchnia siedlisk na 1460 ha
- Poprawiony stan ochrony docelowych siedlisk (6450, 7230, 7140, 7160 i 6270*) na powierzchni 1080 ha
- Odrestaurowane obszary przyrodnicze na 1460 ha, na których znajdują się siedliska lęgowe, miejsca odpoczynku w czasie przelotów i żerowiskowe dla takich gatunków jak dubelt (do osiągnięcia 38-55), kureczka nakrapiana (do 10-18), podróżniczek (do 5-10), kumak nizinny (do osiągnięcia 400-500) i traszka grzebieniasta (do osiągnięcia 50-100)
- Utworzenie nowych strumieni dochodów dla rolników.

TRWAŁOŚĆ (KONTYNUACJA i POWTARZALNOŚĆ) SUSTAINABILITY (CONTINUATION and REPLICATION)

Podczas realizacji projektu:

Projekt ma stworzyć samowystarczalny model ochrony bioróżnorodności.

Po zakończeniu projektu:

- Rolnicy nadal zarządzają odtworzonymi/ulepszonymi terenami bagiennymi (1 460 ha).
- Praktycy zajmujący się ochroną przyrody mają podsumowanie/wskazówki dotyczące najlepszych praktyk.

Fot. z prezentacji projektu LIFE20 NAT/LV/000273 – LIFE MarshMeadows

***Przywracanie i promowanie długoterminowego zrównoważonego gospodarowania
łąkami Fennoskandii częściowo porośniętych lasem w Estonii i na Łotwie***
LIFE20 NAT/EE/000074 - WOODMEADOWLIFE

PROJECT LOCATION: **Estonia i Łotwa (25+8 miejsc realizacji projektu)**

Total amount: **6 700 000€**

% EC Co-funding: **75%**

Beneficjent Koordynujący: **Environmental Board Estonia**

Współbeneficjenci (6):

Estonian Fundfor Nature,

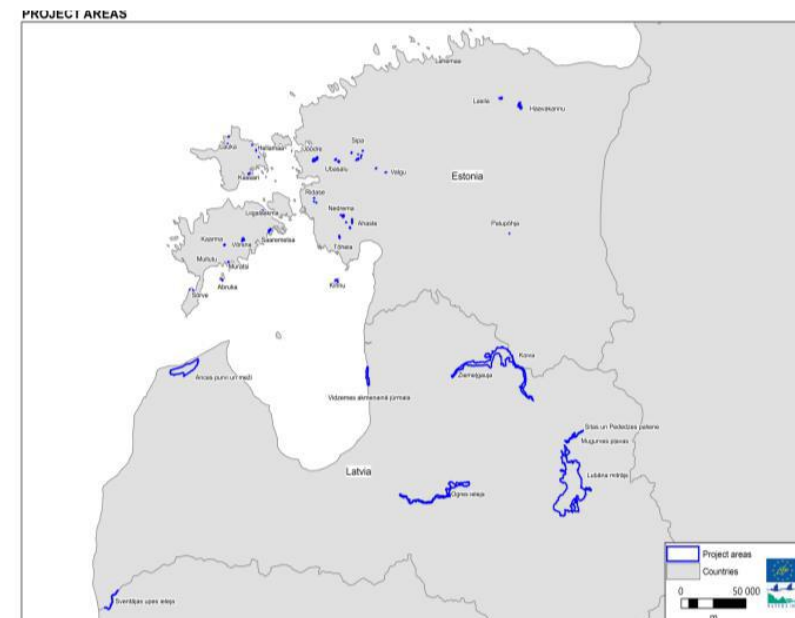
Estonian Academy of Arts,

Latvian Fund for Nature,

Estonian Seminatural Community Conservation Association,

European Chapter of the Society for Ecological Restoration,

University of Tartu

CELE I ZAKRES (OBJECTIVES & SCOPE)

Odtworzenie siedliska łąk częściowo porośniętych lasem (habitat 6530*). 500 ha - Estonia, 200 ha - Łotwa.

- Zaangażowanie prywatnych właścicieli ziemskich i rolników; szkolenie rolników, prezentacja technik ochronnych.
- Opracowanie planów rekultywacji dla konkretnego miejsca, rozwiązując dylematy konserwatorskie.
- Znaczenie dziedzictwa kulturowego łąk częściowo porośniętych lasem (książka).

Fot. z prezentacji projektu LIFE20 NAT/EE/000074 - WOODMEADOWLIFE

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

OCZEKIWANE REZULTATY (EXPECTED IMPACTS)

❖ **Korzyści lokalne i świadczone usługi**

Dodana wartość ekonomiczna dla lokalnych gospodarstw. Zarządzanie półnaturalnymi obszarami trawiastymi, produkcja siana i wielkość stada będą rosły.

❖ **Wzrost wiedzy i świadomości wśród społeczności lokalnych**

-Wiedza o zaletach zalesionych łąk.

-Ogólne podejście do ochrony zalesionych łąk i ich odtwarzania.

-Media, spotkania publiczne, broszury, książka dostarczą nowej wiedzy.

❖ **Podaż i popyt na wybrane usługi ekosystemowe związane z różnorodnością biologiczną i funkcjonowaniem ekosystemów**

Zapewnienie usług ekosystemowych zostanie ocenione przed odtworzeniem i po nim, aby określić ilościowo znaczenie zalesionych łąk w skali krajobrazu i dla dobrostanu człowieka.

TRWAŁOŚĆ (KONTYNUACJA i POWTARZALNOŚĆ) SUSTAINABILITY (CONTINUATION and REPLICATION)

- ❖ Po zakończeniu prac renaturyzacyjnych właściciel gruntu lub zarządca ma możliwość sfinansowania dalszego gospodarowania odtworzonymi terenami poprzez przystąpienie do **programu rolnośrodowiskowego**.
- ❖ Programy **współpracy o wartości dodanej z przedsiębiorcami** oraz kontynuacja **angażowania wolontariuszy** do zarządzania obszarami będą wspierać utrzymanie zalesionych łąk.
- ❖ Poczucie dumy i własności, zrozumienie długowieczności łąk i **znaczenia dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego** tych miejsc zachęca zarządców do utrzymania łąk.

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Poniżej link do bazy projektów LIFE na stronie KE/CINEA oraz adres strony KE/CINEA i NFOŚiGW:

<https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/search>

https://cinea.ec.europa.eu/life_en

<https://www.gov.pl/web/nfosigw/program-life>

Kontakt do KPK LIFE: life@nfosigw.gov.pl

Dziękuję za uwagę

life@nfosigw.gov.pl

ZAPRASZAMY NA:

www.nfosigw.gov.pl/life

NFOŚiGW

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej